

СУПЕРЕЧНОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО СВІТОВІДЧУТТЯ ЯК НАСЛІДОК ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ РУХІВ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

У сучасних умовах розвитку постіндустріального, інформаційного суспільства набуває неабиякого значення і актуальності подальший розвиток свідомості сучасної людини, молоді, ставлення її до освіти, науки, культури в цілому. Існує певна варіативність і невизначеність загального культурного розвитку, а саме – в якому напрямку відбувається цей розвиток, і чи не відбувається згортання еволюції свідомості зростаючого покоління.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. світова спільнота переживає скрутні часи трансформації свідомості, що призводить до негативних змін в духовному світі особистості. Актуальним стає протидія двох різноспрямованих потенціалів – креативного (утворюючого) і деструктивного (руйнівного). На жаль, на противагу першому, все більш домінуючим стає потенціал руйнації духовного світу людини, деградація всього, що робить людину особистістю. Має місце процес духовної і фізичної саморуйнації особистості. На це є певні причини.

Розвиток сучасної інформаційно-комунікативної цивілізації через швидке зростання науково-технічного прогресу ставить перед людиною багато завдань і випробовувань, що ускладнені викликами у вигляді природних та техногенних катастроф, зростанням ксенофобії, тероризмом, боротьбою провідних країн світу за нові ринки збуту, стратегічні ресурси тощо. Свідомість людини в таких, прискорених умовах розвитку суспільства здебільшого неспроможна досягнути масштаби змін і прискоритися в своєму розвитку, як того потребує науково-технічний прогрес. Через це відбувається дезінтеграція мислення, що, у свою чергу, призводить до трансформації людини із духовної істоти на таку, що зорієнтована на досягнення конкретних, матеріальних цілей.

Людина –відкрита підсистема, здатна як до вдосконалення особистісних характеристик, так і до руйнування і зведення їх нанівець (останнє відбувається здебільшого у незворотних формах). Спостереження науковців свідчать: декультурація людини може відбуватися протягом одного покоління.

Духовна деградація і розклад особистості посилюються на фоні панування вже не нових, але все більш активних тенденцій розвитку суспільства – збагачення, матеріального достатку, звеличення особистісного «Я» (домінування егоцентричних спрямованостей), деградації традиційних культурних норм і цінностей людства – гуманізм, справедливість, альтруїзм, милосердя, працелюбність, взаємодопомога, ненасилля тощо. Вищі моральні цінності стають другорядними або взагалі непопулярними, і здебільшого підміняються як, наприклад: патріотизм – ксенофобією, націоналізмом;

працелюбність – накопичуванням матеріального добробуту тощо. Деякі цінності у людей, зорієнтованих на ринково-накопичувальні взаємини взагалі перевтілюються на вади: альтруїзм викликає здивування; милосердя, емпатія починають сприйматися як слабкість; порядність і взаємодопомога стають забутими, ефемерними поняттями з минулого. Цим негараздам розвитку суспільства відповідає також загальний соціальний і правовий нігілізм, який спостерігається особливо в молодіжному середовищі і проявляється у молодіжній субкультурі у формі агресивного, непримиримого ставлення до всього іншого (спортивні фанатські рухи, неонацистські організації у деяких країнах Європи, тоталітарні об'єднання на релігійних засадах тощо).

Слід пам'ятати, що особистісна руйнація майже завжди починається з духовної саморуйнації, яка передуює фізичній. І коли йдеться про поширення випадків суїцидів, зростання наркоманії, алкоголізму, збільшення армії лудоманів треба усвідомлювати, що всьому цьому передувала духовна нівеляція традиційних цінностей, моральний розпад особистості. Негативні тенденції, які розповсюджуються під впливом процесів дегуманізації стають одним із негативних проявів глобалізації (особливо це стосується поширення наркоманії, алкоголізму, лудоманії, сексуального розбещення молоді тощо). За наявності глобалізаційних рухів (всеохоплюючого в масштабах земної кулі фактора) відбувається сучасний науково-технічний розвиток, економічні стосунки між країнами світу, культурообмін. Але існують і певні серйозні негаразди, пов'язані з розгортанням глобалізаційних процесів і від убезпечення яких залежить подальша доля сучасної цивілізації, а саме – ніколи раніше не стояло так гостро питання розповсюдження екстремізму (у найвищому своєму розвитку – тероризм), захворювання на ВІЧ-інфекції, масового голоду і зубожіння населення багатьох країн, збільшення світових нарко-трафіків, міграційних процесів, нівелювання національних культур задля розповсюдження і закріплення масової культури з єдиними, здебільшого примітивними маркерами (мультикультуралізм не завжди викликає прихильність) тощо. Від розв'язання цих нагальних, загальнолюдських проблем залежить доля не тільки окремих людей, а й всієї цивілізації. Глобальні проблеми характеризуються динамізмом, взаємопов'язані одна з одною і торкаються всіх країн світу, у тому числі і України.

Сучасна людина, щоб залишитися у колі світового розвитку повинна не лише засвоювати науково-технічну інформацію, але також, і це найбільш важливо, не забувати і не нехтувати тими культурними, духовними здобутками, які закладалися в свідомість, душу людини минулими поколіннями. Виховання світової людини на принципах гуманізму, справедливості, взаємодопомоги, альтруїзму, самодостатності надасть змогу здолати негаразди глобалізації.

Урахування сучасних об'єктивних соціально-економічних викликів, співставлення їх з особистими уподобаннями, бажанням матеріальних благ і загальними моральними нормами має допомогти особистості порозумітися не тільки з іншими людьми, але і з самою собою.